

28.03.2023

**ANKARA
TİCARET BORSASI
Basın Bürosu**

**GÜNLÜK BASIN
ÖZETLERİ**

**28 Mart 2023
Salı**

RESMİ GAZETE'DE BUGÜN

28 Mart 2023 Salı

YÜRÜTME VE İDARE BÖLÜMÜ

YÖNETMELİKLER

- Bireysel Emeklilik Sistemi Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
- Türkiye Barolar Birliği Avukatlık Kanunu Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik

TEBLİĞ

- Asansörlerin Tasarımına İlişkin Usul ve Esaslara Dair Tebliğ (SGM: 2017/18)'de Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (SGM: 2023/1)

YARGI BÖLÜMÜ

ANAYASA MAHKEMESİ KARARLARI

- Anayasa Mahkemesinin 16/2/2023 Tarihli ve E: 2023/31, K: 2023/24 Sayılı Kararı
- Anayasa Mahkemesinin 14/12/2022 Tarihli ve 2018/21866 Başvuru Numaralı Kararı
- Anayasa Mahkemesinin 19/1/2023 Tarihli ve 2019/24582 Başvuru Numaralı Kararı
- Anayasa Mahkemesinin 19/1/2023 Tarihli ve 2021/9387 Başvuru Numaralı Kararı

YÜKSEK SEÇİM KURULU KARARI

- Yüksek Seçim Kurulunun 27/03/2023 Tarihli ve 2023/280 Sayılı Kararı ve Eki Cumhurbaşkanı Seçimi Geçici Aday Listesi

Kuru soğanda arz kısılinca fiyat bir ayda yüzde 30 arttı

Kuru soğanın fiyatı son bir ayda yüzde 30'un üzerinde artış gösterdi. Bir ay önce tüccarda 7,5 liraya satılan iyi kalitedeki soğanın kilosu, bugün 10 liradan satılıyor. Fiyat artışının nedeni tüccarın elinde bulunan ürünün yeterince piyasaya arz etmemesi olarak gösteriliyor.

MEHMET HANİFİ GÜLEL / İSTANBUL

Kuru soğanın fiyatı gelen zamlarla son dönemde yüzde 30'un üzerinde artış gösterdi. Soğanın kilosu bir ay önce tüccarda 7,5 liraya satılırken, bugün 10 liradan satılıyor. Soğanda yaşanan fiyat artışının tüccarın elinde bulunan ürünün yeterince piyasaya arz edilmemesinden kaynaklandığı belirtiliyor. Üreticinin elinde ürün kalmadığını ve tüccarın eline geçtiğini ifade eden sektör temsilcileri, piyasaya yeterli arzın yapılmamasının fiyat artışına yol açtığını söylüyorlar. Ayrıca bu yılın ilk mahsulü ise Adana'da nisanın ayının ikinci haftasında çıkması bekleniyor.

Polatlı'da depolarda 20 bin ton soğan var

Bütün soğanların tüccarın eline geçtiğini ve fiyat artışının bundan kaynaklandığını ifade eden Ankara Polatlı Ziraat Odası Başkanı Zekai Köseoğlu, şu an depolarda kuru soğan fiyatının 10 lira olduğunu söyledi. Büyük şehirlerde marketlerde fiyatın daha da yükseldiğine dikkat çeken Köseoğlu, fiyatların gerilemesini beklemediğini ve yeni sezon ürün çıkana kadar böyle devam edeceğini ifade etti.

Yeni sezon mahsulün Adana'da nisan ayının 10'una doğru çıktığını aktaran Köseoğlu, "Adana'da depremden dolayı işçi bulma sorunu olabilir mi diye endişe

ediliyor. Hatay, Adana ve Reyhanlı tarafında ekimler yapılıyor. Diğer yandan ihracata yönelik anlaşması olanlar ürün gönderimi yapıyorlar. Yurt dışında da soğanda sıkıntı var ve bu yüzden de talep ediliyor. Şu an Polatlılı bölgesinde depolarda yaklaşık 20 bin tona yakın ürün var. Türkiye genelinde ise epey soğan var diye biliyorum. Bir ay önce Bakanlıktan geldiler ve Türkiye genelinde 450 bin ton soğanın olduğunu ifade ettiler. İhracat başlarsa yeni sezona devreden stok kalmaz. Türkiye'nin günlük soğan tüketimi ise yaklaşık 5 bin ton civarında. Kişi başı soğan tüketimi günlük 0,60 gram olarak yer alıyor” dedi.

Adana'da yeni mahsule kısa bir zaman kaldı

Soğan fiyatlarının bir ara 13 liraya kadar çıktığını ve şu an 8 ile 10 lira arasında bulunduğunu kaydeden Çorum Ziraat Odası Yönetim Kurulu Başkanı Mehmet Sayan, fiyat düşüşünün sebebi ise yeni mahsul soğanın çıkmaya kısa süre kalmasından kaynaklandığını belirtti.

Bir ara soğan fiyatının artmasının nedeni stokta olan ürünlerin piyasaya çıkarılmamasından kaynaklandığını ifade eden Sayan, “Şimdi Adana'da mahsul çıkıyor diye ortaya çıkarmaya başladılar. Adana'da bir hafta 10 gün içinde sökümler başlar. Bu yükselişin nedeni de çiftçide ürün kalamayınca, esnafta ürün biraz yükselsin diye satmıyordu” diye konuştu.

Bir ay önce fiyatı 7,5 liraydı

Soğandaki fiyat artışının nedeni piyasada ürün olmamasından kaynaklandığını bildiren Amasya Suluova Ziraat Odası Başkanı Adnan Öksüz, çiftçinin elinde şu an soğanın kalmadığını aktardı. Tüccarın ve depocuların elinde ürün olduğunu dile getiren Öksüz, tüccarın elindeki ürünü piyasaya vermediği söylentilerine katılmadığını ifade etti.

Soğan fiyatının bölgelerinde 10 lira olduğunu ve bu fiyatın son bir ayda oluştuğunu kaydeden Öksüz, “Soğan fiyatı bir ay önce 7,5 liraydı. Fiyatı bu saatten sonra düşmez. Adana'da yeni hasat çıkarsa fiyata belki 7,5 liraya geriler, onun dışında düşmesi zor görünüyor. Eğer Adana bölgesinde yağış falan geçerse soğanın fiyatı artabilir” şeklinde konuştu.

Sözleşmeli tarım ürünlerinde TARSİM zorunlu oluyor

Tarım Sigortaları Havuzu (TARSİM), sözleşmeli tarım ürünlerine ve üretim varlıklarına tarım sigortasının zorunlu olacağı bildirdi.

TARSİM'den yapılan açıklamada, tarım ve orman alanlarında önemli düzenlemeleri kapsayan kanun değişikliği teklifinin yasalaşmasına ilişkin değerlendirmeler yer aldı.

Buna göre, tarım sektörüyle ilgili politikaların tespit edilmesi, planlanması ve koordinasyonu ile ilgili kurum ve kuruluşlarla iş birliği yapılarak uygulanmasında Tarım ve Orman Bakanlığı yetkili olacak.

Tarımsal üretimin planlanması, gıda güvencesi ve güvenliğinin sağlanması, verimliliğin artırılması, çevrenin korunması ve sürdürülebilirliğin tesis edilmesi için Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından belirlenen ürün veya ürün gruplarının üretimine başlanmadan önce Bakanlıktan izin alınacak.

Bakanlık, arz ve talep miktarıyla yeterlilik derecesini dikkate alarak hangi ürün veya ürün gruplarının üretileceği ile tarım havzası veya işletme bazında asgari ve azami üretim miktarlarını belirleyecek. Tarımsal üretim sözleşmesine tabi ürünlere veya üretim varlıklarına sigorta yaptırılması da zorunlu olacak.

Şap hastalığı nedeniyle bir ilçe karantinaya alındı

Kastamonu'nun İnebolu ilçesi, SAT-2 tipi şap virüsü nedeniyle karantinaya alındı. İlçede hayvan hareketliliği yasaklandı.

İnebolu ilçesi Yakaboyu Mahallesi'nde bir yetiştiriciye ait hayvanda SAT-2 tipi şap virüsü tespit edildi. İnebolu Tarım ve Orman İlçe Müdürlüğü işletme çevresindeki 10 kilometre çapındaki alanda karantina uyguladı. İlçede hayvanlar SAT-2 tipi şap virüsüne karşı aşılanmaya başladı.

İnebolu Tarım ve Orman İlçe Müdürlüğü'nden yapılan açıklamada, "İnebolu ilçesi Yakaboyu Mahallesi'nde ülkemizde görülen yeni tip SAT-2 şap virüsü tespit edilmiştir. İlçemizin 41 köy ve mahallesinin de içinde olduğu alan karantina bölgesi altına alınmıştır. Hastalık sönüşü yapılanaya kadar alım, satım, nakliye ve hayvan hareketi yasaklanmıştır" denildi.

Reklam Kurulu'ndan kendini ESK gibi tanıtan kasaplara inceleme

Reklam Kurulu, kendisini Et ve Süt Kurumu (ESK) gibi tanıtan kasap işletmelerine yönelik inceleme ve denetim başlattı.

Ticaret Bakanlığı bünyesinde faaliyet gösteren Reklam Kurulu, ESK'nin itibarından haksız olarak yararlanan kasaplarla ilgili harekete geçti.

Bakanlıktan yapılan açıklamada, son dönemde gerek basına yansıyan haberlerde gerekse Bakanlığa ulaşan başvurularda, bazı kasap işletmelerinin "Et Balık Kasabı", "Et Balık K.", "Et Balık il/ilçe adı" gibi isimlerle iktisadi devlet teşekkülü olan ESK'nin, toplum nezdinde bilinen eski adıyla Et ve Balık Kurumunun unvanını ve logosunu taklit eder nitelikte isim ve tanıtım görselleriyle faaliyet gösterdiğinden bahsedildiği bildirildi.

Bu kapsamda, Bakanlık bünyesinde bulunan Reklam Kurulunca inceleme yapıldığına işaret edilen açıklamada, "Bahse konu işletmeler tarafından gerçekleştirilen tanıtımlarla ilgili olarak, ESK'nin itibarından haksız yararlanılarak tüketicilerin güveninin kötüye kullanıldığı ve bu nedenle tüketicinin tecrübe ve bilgi eksikliklerinin istismar edildiği gerekçesiyle ilgili işletmelere idari para ve anılan reklamları durdurma cezaları tesis edilmesine karar verilmiştir." ifadesi kullanıldı.

Bakanlıkça konuya ilişkin yapılan inceleme ve araştırmalar kapsamında, ülkede muhtelif illerde benzer isim ve logolarla faaliyet yürüten işletmelerin bulunduğu ilişkin tespitlerde bulunulduğu belirtilen açıklamada, şunlar kaydedildi: "81 ildeki Ticaret il müdürlüklerine buldukları il mülki idare sınırları içerisinde mezkur duruma

28.03.2023

ilişkin inceleme ve denetimlerin gerçekleştirilmesi talimatı verilmiştir. Bu kapsamda, Ticaret il müdürlükleri ile buldukları il ve ilçe ekiplerince halihazırda gerçekleştirilen denetimler neticesinde tüketicilerin güvenini istismar eden ifade ve görsellerle satış ve tanıtım faaliyeti gerçekleştirdiği düşünülen 29 adet işletmeye ilişkin olarak Reklam Kurulunun nisan ayında yapılacak toplantısında karar verilmesi beklenmektedir. Sonuç olarak, tüketicilerimizi aldatıcı ve yanıltıcı olan söz konusu tanıtımlar Bakanlığımız tarafından yakından takip edilmekte, gerek illerden gelen şikayet başvuruları ve denetim tutanakları, gerekse basına ve sosyal medya mecralarına yansıyan benzer faaliyetler titizlikle incelenmektedir.”

Tarım arazilerine yabancı ilgisi: En çok Konya'dan alıyorlar

CHP Niğde Milletvekili Ömer Fethi Gürer'in soru önergesini yanıtlayan Tarım ve Orman Bakanı Vahit Kirişçi, geçen yıl 745 yabancı uyruklunun, ülkemizden 5 milyon 219 bin metrekare tarım arazisi satın aldığını açıkladı. En çok Ürdün uyrukluların ülkemizden tarım arazisi satın aldığını belirten Bakan Kirişçi, tarım arazisi edinen yabancıların en çok tercih ettiği ilin ise Konya olduğunu bildirdi.

Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) Niğde Milletvekili Ömer Fethi Gürer, yabancıların ülkemizden tarım arazisi edinmelerindeki artışı, Tarım ve Orman Bakanlığına yönelttiği yazılı soru öneresiyle Meclis gündemine taşıdı.

CHP Milletvekili Ömer Fethi Gürer, önergesinde, şu soruların yanıtlanmasını istedi:

“2022 yılında ülkemizde tarım arazisi edinen yabancıların sayısı ve edindikleri toprak miktarı ne kadardır? 2022 yılında ülkemizde tarım arazisi edinen ilk 10 ülke hangileridir? Yabancı ülke vatandaşları tarafından edinilen tarım arazisi miktarlarına bakıldığında ilk sırada bulunan illerimiz hangileridir? Ülkemizde tarım arazisi edinen ve daha sonrasında gerekli şartları sağlayamadığı gerekçesiyle tasfiye edilen tarım arazisi miktarı son 5 yılda ne kadardır?”

CHP Milletvekili Ömer Fethi Gürer'in önergesini yanıtlayan Tarım ve Orman Bakanı Vahit Kirişçi, ülkemizde 2022 yılında satış ve benzeri yollarla edinilen taşınmazların 745 yabancı gerçek kişi tarafından edinildiğini ve bu taşınmazların toplam alanının 5 milyon 219 bin 309 metrekare olduğunu açıkladı.

Yabancıların satış ve benzeri yollarda edindikleri tarım arazilerinin uyruk bazında ilk 10'a giren ülkelerin sıralamasını da aktaran Bakan Kirişçi, ilk sırada 984 bin 611 metrekare ile Ürdün daha sonra sırasıyla 656 bin 962 metrekareyle Filistin, 519 bin metrekareyle İsrail, 385 bin metrekare ile Suudi Arabistan ve 379 bin metrekareyle Katar'ı yer aldığını açıkladı.

Bakan Kirişçi, ülkemizde tarım arazisi elde eden yabancıların uyruk bazındaki istatistiki verilerine göre Yemen, Mısır, Lübnan, ABD ve Irak ülkelerinin de ilk 10 içinde yer bulduğunu ifade etti.

Tarım ve Orman Bakanı Kirişçi, yabancıların tarım arazisi satın aldıkları iller sıralamasında ilk ilin Konya olduğunu bildirdi. Bakan Kirişçi, Konya'yı İstanbul, Bilecek, Manisa ve Sakarya'nın takip ettiğini, Kırklareli, Eskişehir, Denizli, Bursa ve Kocaeli illerinin de ilk 10 içinde yer aldığını kaydetti.

TARIM ALANLARIMIZ YABANCILARA GİDİYOR

Önerge sahibi CHP Milletvekili Ömer Fethi Gürer, bir yılda satılan tarım arazisi miktarının 5 milyon metrekareden fazla olduğuna dikkat çekerek, "Böyle giderse yıllar içinde tarım arazilerimizin çoğunluğu yabancılar tarafından satın alınacak gibi görünüyor" dedi.

Tarım arazisi satın alanların uyruklarına bakıldığında çoğunlukla Arap ülkeleri olduğuna da işaret eden CHP Milletvekili Ömer Fethi Gürer, "Ülkemizde tarım yapan yabancı uyrukluların sayısı artıyor. Edindikleri tarım arazisi miktarı her geçen yıl katlanıyor" diye konuştu.

VENEZUELA GİDERKEN ELDEKİ TOPRAKTAN OLUYORUZ

CHP Niğde Milletvekili Ömer Fethi Gürer AK Parti iktidarları döneminde Sudan, Nijer ve Venezuela'da tarım için girişimde bulunulduğunu da anımsattı. Gürer, "Eldeki kuş daldaki iki kuştan iyidir" diye atasözümüz var. Ülkemiz tarım arazileri yabancı ülkeler tarafından satın alınıyor. Dikkat edilirse yakın sayılan ülkeler tarım arazilerimize ilgi duyuyorlar. AK Parti iktidarı zihniyeti de, Sudan, 3.016 kilometre ve Nijer ise 3.429 kilometre mesafede son olarak tarım için yol göstericiliğe soyunduğumuz Venezuela'da 10500 km uzakta tarım sevdası ile efor tüketiyor.

Ülkemiz toprakları tarım için yabancılar için ilgi alanı olurken Türkiye'de uzak ülkelerde tarım peşinde koşacağına ülke tarımı geliştirip, GAP bitirse idi tarımda sorunlarımız azalırdı ama farklı coğrafyalarda tarım için arayış sevdasına düştü. Sudan ülkesi ile 28 Nisan 2014 tarihinde imzalanan ve yasal prosedürü 19 Kasım 2015 tarihinde tamamlanan anlaşma ile toplam 793 bin hektar tarım arazi için Türk

Sudan Uluslararası Tarım ve Hayvancılık Anonim Şirketi kurulsa da Sudan yaşanan yönetim olayları ile bir yatırım yapılamadığı açıklandı. 9 yıldır iktidar bu konuda bir iş yapmasa da şirket masrafları dahil ciddi bir çaba harcadı. Yetmedi Nijer'de tarım sevdası depreşti.

'TARIMIN GELECEĞİ TEHLİKEDE'

O anlamda da yeterli yol alınmadı. Son Bakan Kirişçi, Venezuela'da tarım için açıklamalar ve girişimlerde bulundu. Cumhurbaşkanı ile görüşme ile oluşan teklife göre, Venezuela'da Türkiye için ayrılan ve 'Turkish land' olarak adlandırılan bölgede tarımsal yatırım yapılması ve elde edilecek hasılatın yüzde 70'inin yatırımcıya, geri kalan yüzde 30'luk kısmının da Venezuela'ya bırakılması için uzlaşıldı. Oysa ülkemiz 3 bin 649'u endemik 12 binden fazla bitki türünü barındıran nadir ülkelerden biridir. Ülkemiz tarımda yurt dışı arayışı sürerken yakın ülkelerde ülkemizden arazi edinmektedir. Farklı ülkelerin arazi edinip ülkemizde farklı ürünleri yetiştirip tarım peşine düşerken kendi topraklarımızda kendi kendine yeten ülke olmaksızın çıkmış bulunuyoruz.

21 üründe arz açığımız var. Eldeki kuş kaçmakta iken daldaki kuşun peşine düşen bir tarım yönetim anlayışı var . Özünde eldeki kuşa sahip çıkmayı önceliklemeliyiz. Kendi topraklarımızda kendi çiftçimizi “ maraba” olmasına yol açacağımıza köylü milletin efendisi olması için mücadele etmeliyiz. Ülke topraklarında ülkemiz çiftçi, üreticisi ile tarımı geliştirmeliyiz. Hububat ambarı Konya farklı ülkelerin ilgi alanı olması da ayrıca dikkate değerdir. Yabancıların arazi aldığı ilk on ülkemizin en verimli topraklarının olduğu illerdir. Tarımda eldeki kuş uçmak üzere iken daldaki kuşların peşinde koşan anlayışla sorunlar katlamaktadır. Verimli tarım arazilerin yabancılara satılmadığı tarımda ithalatçı AK Parti zihniyeti eliyle bu kere kendi toprağımızda üretilen ürünle pazarların yabancı tekellerin eline geçmesi, raf fiyatlar daha artıp döviz olarak gıda gelirinin yurt dışına akmasına kapı aralayacaktır .Yabancı yatırımcı daha çok kazanç için tarım arazilerini istediği gibi değerlendirmesi tarımın geleceği adına da risk oluşturmaktadır ” diye konuştu.

Emekli aylığına zammın maliyeti 120.8 milyar lira

En düşük emekli aylığının 5 bin 500 liradan 7 bin 500 liraya çıkarılmasının maliyeti 120.8 milyar lira, Ramazan ve Kurban bayramlarında ödenen halen bin 100 lira olan emekli bayram ikramiyesinin 2 bin liraya çıkarılmasının maliyeti ise 25 milyar lira olarak hesaplandı.

Canan SAKARYA

ANKARA - Seçimlere giderken geniş kesimleri ilgilendiren düzenlemeleri Meclise getiren AK Parti'nin, geçtiğimiz hafta Meclise sunduğu en düşük emekli aylığının 7 bin 500 liraya çıkarılması, muharip gazilerin şeref aylıklarının asgari ücret seviyesine yükseltilmesi, geçici işçilerin kadroya alınmasını öngören son torba teklifin maliyeti 149.3 milyar lirayı buluyor. Yasa teklifinin görüşüldüğü Meclis Plan Bütçe Komisyonuna sunum yapan AK Parti Grup Başkanvekili Mustafa Elitaş, en düşük emekli maaşının 7 bin 500 liraya çıkarılmasının yıllık maliyetinin 120 milyar lira olacağını açıkladı. Elitaş, bayram ikramiyesinin 2 bin liraya yükseltilmesinin maliyetinin de 25 milyar lira olduğunu ifade etti.

Meclis Plan Bütçe Komisyonunda görüşülen yasa teklifi ile muharip gazilere verilen şeref aylığı ile vatani hizmet tertibinden aylık alanların aylıkları sosyal güvencesi olup olmadığına bakılmaksızın net asgari ücret seviyesini yükseltiyor. Halen 2 bin 961 lira olan şeref aylığının 8 bin 847 liraya çıkmasıyla 2 milyar lira tutarında bir ödeme gerçekleştirilecek.

Komisyonu sunulan etki analizine göre, Yüksek yargı başkan ve üyelerinin maaş ve emekli aylıklarının Anayasa Mahkemesi Başkan ve üyeleri ile eşitlenmesinin maliyeti ise 80 milyon lira olacak.

36 milyon lira silinecek

31 Aralık 2012 tarihinden önce İşsizlik Sigortası Fonundan yapılmış olan fazla ve yersiz işsizlik ödeneği silinecek. Bu düzenlemeden 51 bin kişi faydalanacak ve 36 milyon liralık alacak silinecek.

Geçici işçiler kadroya alınacak

Yaklaşık 60 bin kişiyi ilgilendiren geçici işçilerin yılda 11 ay 29 gün çalışma imkanı getiren düzenlemenin getireceği yük ise 1.2 milyar lira olarak hesaplandı. Sağlık Bakanlığı ve üniversite hastanelerine paralel olarak kurul tabiplerinin maaşlarında yapılacak artış çerçevesinde 286.7 milyon lira tutarında bir ödeme yapılacak.

"Seçimden sonra bu devlet bize lazım değil mi?"

Yasa teklifinin görüşmelerinde söz alan CHP Ankara Milletvekili Bülent Kuşoğlu, vatandaş için yapılan düzenlemelere karşı olmadıklarını ancak yürütme erkinin seçimi kazanmak için panikle hesapsız kitapsız adımlar attığını belirterek, "Seçimden sonra bu devlet bize lazım değil mi ? " diye sordu. Bütçe açığına işaret eden Kuşoğlu, "Zamansız, hesapsız kitapsız getirilen bu düzenlemeler ülkeye ihanettir, yanlıştır. Bunları da söylemek zorundayız, yarınlarda da biz bu ülkede olacağız, ülkenin sıkıntıya girmesini hiçbirimiz arzu etmeyiz" diye konuştu.

Reel kesim güveni yükselirken, kapasite kullanım oranı geriliyor

Reel kesim güven endeksi mart ayında yükselerek 105,2 oldu.

Mevsimsel etkilerden arındırılmış kapasite kullanım oranı ise aylık bazda 1,5 puan azaldı.

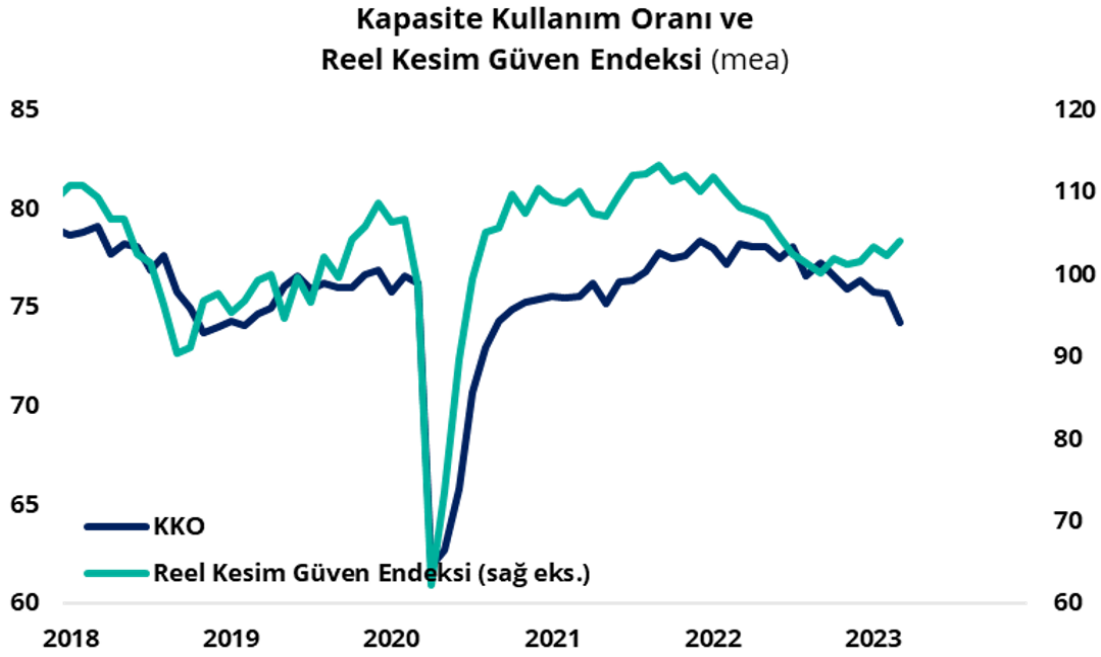
Ali Orhan YALÇINKAYA

KAPASİTE KULLANIM ORANI

İmalat sanayi kapasite kullanım oranı (KKO), Mart'ta manşet veride 1.7 puan azalarak yüzde 73.5'e, arındırılmış veride 1.5 puan azalarak 74.2 düzeyine geriledi. Bu aynı zamanda 2020 yılı Ağustos ayından bu yana görülen en düşük seviye. KKO'nun, İktisadi Yönelim Anketine eklendiği 2007 yılından bu yana tarihsel ortalamasının yüzde 76.0 düzeyinde olduğunu görmekteyiz. En düşük seviyesini 2009 küresel ekonomik krizi sırasında Mart ayında yüzde 60.8 ile gören KKO tarihsel ortalamasının ve eşik değer olarak kabul edilen 75.0 düzeyinin altına gerilemiş oldu.

Mart ayında ana sanayi gruplarına göre bakıldığında dayanıksız tüketim ve yatırım malları hariç tüm grupların gerilediğini görmekteyiz.

Aylık bazda 23 alt sektörden 13'ünde KKO azalıp, 10'unda artarken, yıllıkta 16 alt sektörün azaldığı, 7'sinde ise artış olduğu görülüyor. Aylıkta en fazla artış içeceklerin imalatında olurken onu makine ve ekipman kurulumu imalatı izledi. Yıllıkta en fazla gerileme tekstil ürünleri imalatında olurken, en fazla artış makine ve ekipman kurulumu imalatında gerçekleşti.

REEL KESİM GÜVEN ENDEKSİ

Reel Kesim Güven Endeksi (RKGE) Mart'ta manşet veride 2.8 puan artarak 105.2'ye, arındırılmış veride 1.7 puan artarak 104.1 seviyesine yükseldi.

Yayımla endeksleri genel gidişat, gelecek üç aydaki ihracat sipariş miktarı, gelecek üç aydaki üretim hacmi, mevcut toplam sipariş miktarı, sabit sermaye yatırım harcaması ve mevcut mamul mal stokuna ilişkin değerlendirmelerin endeksi artış yönünde etkilediğini, gelecek üç aydaki toplam istihdam ve son üç aydaki toplam sipariş miktarına ilişkin değerlendirmelerin ise azalış yönünde etkilediğine işaret ediyor.

Gelecek üç aya yönelik olarak üretim hacmi, iç piyasa sipariş miktarı ve ihracat sipariş miktarında artış bekleyenler lehine olan seyir ile gelecek on iki aydaki sabit sermaye yatırım harcamasına ilişkin artış yönlü beklentiler bir önceki aya göre güçlenirken, gelecek üç aydaki istihdama ilişkin artış yönlü beklentilerde zayıflama söz konusu. Öte yandan yatırımlara ilişkin ilk çeyrekte yavaşlamanın daha belirgin hale geldiğini görmekteyiz.

Ortalama birim maliyetlerde, gelecek üç ayda artış olacağını bekleyenler lehine olan seyir ile satış fiyatına ilişkin artış yönlü beklentilerin zayıfladığı gözlenirken, gelecek on iki aylık dönem sonu itibarıyla yıllık ÜFE beklentisi bir önceki aya göre 4.4 puan azalarak yüzde 70.4 seviyesine inmiş bulunuyor.

Reel Kesim Güven Endeksi ile İstanbul Sanayi Odası'nın yayımladığı Türkiye imalat sanayi PMI verisi benzerlik göstermektedir. Ocak ayında 50.1 olan PMI, Şubat ayında da aynı seviyeyi korumuştur. Mart gerçekleşmesi, PMI verisinin tekrar referans 50.0 değerinin altına inerek daralma bölgesine geçeceğini düşündürüyor.

Dünya Bankası'ndan ekonomide "kayıp 10 yıl" uyarısı

Dünya Bankası, küresel ekonominin ortalama potansiyel büyümesinin 2022 ile 2030 arasında yılda yüzde 2,2 ile 30 yılın en düşük seviyesine gerilemesinin beklendiğini bildirdi.

Dünya Bankası, "Düşen Uzun Vadeli Büyüme Beklentileri: Eğilimler, Beklentiler ve Politikalar" başlıklı raporunu yayımladı. COVID-19 salgını ve Rusya'nın Ukrayna'da başlattığı savaşın ardından uzun vadeli potansiyel büyüme oranlarına ilişkin ilk kapsamlı değerlendirmenin yer aldığı raporda, küresel ekonominin enflasyona yol açmadan büyüebileceği maksimum uzun vadeli oranın 2030'a kadar 30 yılın en düşük seviyesine ineceği kaydedildi.

Raporda, bu oranların küresel ekonominin "hız limiti" olarak düşünülebileceği aktarıldı.

Son 30 yılda ilerlemeye ve refaha kuvvet veren ekonomik güçlerin neredeyse tamamının zayıfladığına dikkat çekilen raporda, 2022 ile 2030 arasında küresel ekonominin ortalama potansiyel büyümesinin yılda yüzde 2,2'ye düşmesinin beklendiğini, bunun bu yüzyılın ilk 10 yılındaki oranın yaklaşık üçte bire denk geldiği belirtildi.

Raporda, söz konusu düşüşün gelişmekte olan ekonomiler için aynı derecede sert olacağı, 2000 ile 2010 arasında yılda yüzde 6 olan ortalama potansiyel büyüme oranının bu 10 yılın geri kalanında yılda yüzde 4'e düşeceği kaydedildi.

Bankanın raporunda, bu düşüşlerin küresel bir finansal kriz veya resesyon durumunda çok daha keskin olacağı uyarısında bulunuldu.

Resesyonlar büyüme üzerinde etkili

Ülkelerin sürdürülebilir, büyümeye yönelik politikalar benimsemesi halinde potansiyel büyümenin 0,7 puana kadar artırılacağına işaret edilen raporda, bunun beklenen bir yavaşlamayı küresel ekonominin potansiyel büyümesinin hızlanmasına dönüştüreceği kaydedildi.

Raporda, resesyonlar ve sistemik bankacılık krizleri gibi bir dizi kısa vadeli ekonomik aksamanın orta vadede potansiyel büyümeyi azalttığı da aktarıldı.

Uzun vadeli büyüme beklentilerini desteklemede önemli bir fark yaratabilecek ulusal düzeyde belirli politika eylemlerine de yer verilen raporda, politika yapıcıların enflasyonu kontrol altına almaya, finansal sektör istikrarını sağlamaya, borcu azaltmaya ve mali tedbiri yeniden tesis etmeye öncelik vermesi gerektiği vurgulandı.

Raporda, ulaşım ve enerji, iklim dostu tarım ve üretim, toprak ve su sistemleri gibi alanlarda temel iklim hedefleriyle uyumlu yatırımların hızlandırılması gerektiği kaydedildi.

Ticaret maliyetlerinin de azaltılması gerektiği belirtilen raporda, iş gücüne katılımın artırılması gerektiği ve hizmet sektörünün ekonomik büyümenin "yeni motoru" olabileceği aktarıldı.

Küresel ekonominin hız limiti artırılabilir

Dünya Bankası Başekonomisti ve Kalkınma Ekonomisinden Sorumlu Kıdemli Başkan Yardımcısı Indermit Gill, rapora ilişkin "Küresel ekonomi, kayıp bir 10 yıl yaşama yolunda." değerlendirmesinde bulundu.

Potansiyel büyümede süregelen düşüşün yoksulluk, farklılaşan gelirler ve iklim değişikliği gibi dünyanın zamana özgü artan zorluklarla mücadele etme kabiliyeti üzerinde ciddi etkileri olduğunu belirten Gill, ancak bu düşüşün tersine çevrilebileceğini kaydetti.

Gill, "Çalışmayı teşvik eden, üretkenliği artıran ve yatırımı hızlandıran politikalar aracılığıyla küresel ekonominin hız limiti artırılabilir." ifadesini kullandı.

Tarımda “devrim” niteliğinde kanun ve uygulamalar

Ali Ekber YILDIRIM

28 Mart 2023 Salı

Türkiye Büyük Millet Meclisi bu yasama döneminin son günlerinde tarımla ilgili önemli bir yasayı kabul etti. “Orman Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair 422 Sayılı Kanun”, tarım, sözleşmeli üretim, ormancılık ve ilaç etken maddesi olarak kenevir yetiştiriciliği konusunda önemli düzenlemeler getiriyor.

Tarım ve Orman Bakanı Prof. Dr. Vahit Kirişçi'ye göre “devrim” niteliğinde bir kanun çıkarıldı. Geriye dönük bakıldığında hemen her bakan kendi döneminde çıkarılan yasaları “devrim” niteliğinde diye tanımlıyor. Bununla övünüyor. Ama uygulamaya gelince nedense devrim niteliğindeki bu yasalar adeta “karşı devrim”e dönüşüyor. O söylenen devrim bir türlü gerçekleştirilemiyor.

Tarım Kanunu 2006 yılında kabul edildi. O dönemin Tarım Bakanı Mehdi Eker bu kanun için “devrim” niteliğinde demişti. Ama kanunun en önemli maddesi olan ve tarımsal desteklemelerde gerçekten de devrim yaratacak 21. madde, 17 yıl geçmesine rağmen henüz uygulanmadı. “Tarımsal desteklemelerin finansmanı” başlıklı bu madde aynen şöyle: “Tarımsal destekleme programlarının finansmanı, bütçe kaynaklarından ve dış kaynaklardan sağlanır. Bütçeden ayrılacak kaynak, gayrisafi millî hasılanın yüzde birinden az olamaz.” Bugüne kadar tarıma verilen destek hiçbir bütçe yılında yüzde 1'e ulaşamadı. Genellikle yarısı kadar destek ödendi. Yani devrim diye çıkarılan yasa, uygulamada karşı devrime dönüştü.

Tohumculuk, Biyogüvenlik Yasası'na da devrim niteliğinde denilmişti

Tohumculuk Yasası da 2006'da “devrim” niteliğinde diye çıktı, uygulamada karşı devrime dönüştü. Genetiği değiştirilmiş organizmalar (GDO) ile ilgili düzenlemeleri içeren Biyogüvenlik Yasası yine “devrim” niteliğinde diye sunuldu. Ama uygulamada karşı devrime dönüştü. Toprak Koruma ve Arazi Kullanım Yasası, Hal Yasası ve daha birçok yasa hep devrim niteliğinde çıkarıldı. Ama uygulama ne yazık ki devrim niteliğinde olmadı.

Tarım Havzaları Üretim ve Destekleme Modeli, Tarımsal İzleme ve Bilgi Sistemi (TARBİL), Dijital Tarım Pazarı (DİTAP) ve daha birçok proje yine devrim niteliğinde diye tanıtımları, sunumları yapıldı. Bakan değişikçe projeler de değişikti. Hiç birisi devrim yaratamadı.

Üretim için bakanlıktan izin alma zorunluluğu geldi

Gelelim yeni “devrim” niteliğindeki kanuna. Orman Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair 422 Sayılı Torba Yasa ile önemli değişiklikler getirildi.

Yeni yasa ile 2006 yılında kabul edilen 5488 sayılı Tarım Kanunu'nun 7. maddesinde yapılan değişiklikle çiftçiler üretim yapmadan önce Tarım ve Orman Bakanlığı'ndan izin almaları gerekiyor. Yasaya göre, tarımsal üretimin planlanması, gıda güvencesi ve güvenliğinin temin edilmesi, verimliliğin artırılması, çevrenin korunması ve sürdürülebilirliğin tesis edilmesi için Bakanlıkça belirlenen ürün veya ürün gruplarının üretimine başlanmadan önce Bakanlıktan izin alınır. Bakanlık, arz ve talep miktarı ile yeterlilik derecesini dikkate alarak hangi ürün veya ürün gruplarının üretileceği ile tarım havzası veya işletme bazında asgari ve azami üretim miktarlarını belirler.

İzinsiz üretime ceza kesilecek

Bakanlığın belirlediği ürün ve ürün gruplarında izin almadan ekim yapanlara tarımsal desteklemelerden 5 yıl men cezası ve ayrıca idari para cezası verilecek. Yasaya göre, izin almadan üretim yapanlar önce yazılı olarak uyarılacak. Uyarı tarihinden itibaren 12 ay içerisinde bu maddeye uygun faaliyette bulunmayanlar, uyarı tarihinden itibaren 5 yıl süreyle hiçbir destekleme programından yararlandırılmayacak.

Yazılı uyarı ve desteklerden men cezasına rağmen bir sonraki takvim yılında da faaliyette bulunduğu tespit edilenlere, ürün grubuna göre bu faaliyetten elde edilecek yıllık brüt hasılanın yüzde birinden beşine kadar idari para cezası verilecek.

Sözleşmeli üretim yaygınlaştırılacak

Tarım Kanunu'nda yapılan en önemli değişikliklerden birisi de sözleşmeli üretimle ilgili. kanunun 13. maddesi değiştirildi. Bu değişiklikle sözleşmeli üretimin tarımsal üretim planlamasına katkı sağlaması hedefleniyor.

Sözleşmede yer alan tarafların haklarının korunması ve sorumluluklarının belirlenmesi için sözleşmenin taraflarında aranacak vasıflar, sözleşmeye konu ürünün teslim ve teslimat koşulları, fiyat ve miktardaki değişim oranları, ayni ve nakdi avansın sınırları ile kapsamı ve benzer hususların da içerisinde olduğu sözleşme genel şartları tarımsal faaliyet alanlarına göre bakanlık tarafından çıkarılacak yönetmelikle belirlenecek.

Sözleşmeli üretimde irade serbestisi esas alınmakla birlikte, salgın hastalıklar, tarım ürünleri ticaretinde yaşanan gelişmeler karşısında arz güvenliğinin sağlanması, tarımsal üretimin iç veya dış talebe uygun olarak ayarlanması veya bitki ve hayvan

sağlığının korunması amacıyla, ihtiyaç halinde Bakanlık tarafından belirlenen ürün veya ürün grupları bu madde kapsamında sözleşmeli olarak üretilecek. Bakanlık, sözleşmeli üretimin geliştirilmesi, izlenmesi ve kontrol edilmesi amacıyla sözleşmenin taraflarını ve kapsamını içeren kayıt sistemleri oluşturacak ve sözleşmeler bu kayıt sistemleri kullanılmak suretiyle de düzenlenebilecek. Tarımsal üretim sözleşmesine tabi ürünlere veya üretim varlıklarına sigorta yaptırılması zorunlu hale geldi.

ÇKS yerine Bakanlığın belirlediği kayıt sistemleri

Kanun ile Çiftçi Kayıt Sistemi (ÇKS) ile ilgili de bir düzenleme yapıldı. Bugüne kadar tarım destekleri ve birçok işlem ÇKS üzerinden yapılıyordu. Tarım Kanunu'nun geçici 2. maddesinde yer alan "bitkisel üretimle ilgili destekleme ödemelerinde çiftçi kayıt sistemi" esas alınır ibaresi kaldırılarak yerine "destekleme ödemelerinde Bakanlıkça belirlenen kayıt sistemleri" getirildi.

İlaç etkin maddesi amaçlı kenevir üretimi yapılacak

12/6/1933 tarihli ve 2313 sayılı Uyuşturucu Maddelerin Murakabesi Hakkında Kanununun 23.maddesinin birinci fıkrası değiştirilerek tıbbi amaçlı kenevir üretimine ilişkin düzenleme yapıldı. Buna göre lif, tohum ve sap üretimi ile tıbbi amaçlı kenevir yetiştiriciliği, Tarım ve Orman Bakanlığı'nın iznine bağlandı. Lif, tohum ve sap üretimi amacıyla izinli kenevir yetiştiriciliği ile izinsiz kenevir yetiştiriciliğine yönelik yapılacak iş ve işlemler, Tarım ve Orman Bakanlığı'nca çıkarılacak yönetmelikle düzenlenecek.

Tıbbi amaçlı kenevir yetiştiriciliği ve/veya işlenmesi Toprak Mahsulleri Ofisi Genel Müdürlüğü tarafından yapılacak veya yaptırılacak. Gerektiğinde ülke arz ve talep durumunda göre Cumhurbaşkanı'nca belirlenen kota doğrultusunda, Toprak Mahsulleri Ofisi Genel Müdürlüğü kontrolünde gerçek veya tüzel kişilere bu üretim yaptırılabilir. Tıbbi amaçlı kenevir yetiştiriciliğinde, münhasıran esrar elde edilmesini engelleyecek her türlü tedbirin alınması, kenevirin hasadı, işlenmesi, ihrarı, ihracı veya satışına ilişkin usul ve esaslar, Sağlık Bakanlığı'nın görüşü alınmak suretiyle Tarım ve Orman Bakanlığınca çıkarılacak yönetmelikle belirlenecek.

Özetle, 422 Sayılı Yasa, çok önemli düzenlemeler getiriyor. Yasanın "devrim" niteliğinde olup olmadığı uygulama ile anlaşılacak. Kaldı ki önümüzde bir seçim var. Muhtemel hükümet değişikliği veya bakan değişikliği ile bu yasanın nasıl uygulanacağı da daha net görülecektir.

Üst üste 2 yıl ekilmeyen arazileri bakanlık kiraya verecek

Torba yasada en önemli değişikliklerden birisi de 5403 Sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanım Kanunu'nda yapılan değişiklik oldu.

Toprak Koruma ve Arazi Kullanım Kanunu'nun 44. maddesinde yapılan değişiklikle iki yıl üst üste ekilmeyen tarım arazilerinin Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından başkalarına kiraya verilmesini düzenliyor.

Kanuna göre; "Bakanlık; Hazinenin özel mülkiyetinde veya Devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunan tarım arazileri hariç olmak üzere, mülkiyeti kamu kurum ve kuruluşlarına, gerçek ve tüzel kişilere ait olup, hisselilik, mülkiyet ihtilafı, parçalılık, tarımsal faaliyete son verilmesi, göç veya başka bir sebeple üst üste iki yıl süreyle işlenmeyen tarım arazilerini tespit ederek, ekonomiye kazandırılması ve kamu yararına kullanılması için bu arazileri kira geliri arazi maliklerine ait olmak üzere ve arazinin vasfının değiştirilmemesi şartıyla sezonluk olarak rayiç bedelden aşağı olmamak üzere kiraya verir.

Kiralama öncelikli olarak kiraya verilecek arazinin bulunduğu yerleşim yerinde ikamet edenlere ya da 5488 sayılı Tarım Kanunu'nun 3'üncü maddesinde belirtilen sivil toplum kuruluşlarına (Tarımsal alanda faaliyet gösteren kooperatif, birlik, dernek ve vakıflar ile gönüllü kuruluşları)ve meslek odalarına yapılır. Bakanlık kiralama işlemlerini genel hükümlere göre taşınmaz ticareti yetki belgesine sahip işletme ve sözleşmeli işletmelere de yaptırabilir. Bu maddeye göre kiralanan araziler ÇKS'ye kaydedilir ve kiracılar bu arazilerle ilgili tarımsal desteklerden yararlandırılır.

Kiralanan arazilerin rayiç kira bedelleri ve kiralayanların yetiştirebilecekleri ürün veya ürün grupları bakanlık il veya ilçe müdürlükleri tarafından mahallinde veya elektronik ortamda ilan edilir. Öncelikli gruplardan birden fazla istekli çıkması halinde en yüksek teklifi verene kiralanır. Öncelikli gruplardan istekli çıkmaması halinde diğer isteklilerden en yüksek teklifi verene kiralanır.

Arazi maliklerine veya hak sahiplerine ulaşılamaması halinde kira bedelleri araziye özgülenerek bir kamu bankası nezdinde açılacak vadeli hesaba yatırılarak nemalandırılır. Mülkiyeti ihtilafı arazilerde ihtilafın giderilmesi halinde biriken kira geliri ve ferileri hak sahiplerine dağıtılır.

Kiralanan arazilerin; sınıfı, parsel büyüklüğü, verimliliği gibi hususlar dikkate alınarak tespit edilmesi, kiralama usul ve esasları, kira bedellerinin ve sürelerinin belirlenmesi ile kiralamaya ve kira gelirlerinin hak sahiplerine dağıtımını ile bu maddenin uygulanmasına ilişkin diğer hususlar Bakanlık tarafından çıkarılacak yönetmelikle belirlenir."

Orman ile ilgili mülkiyet sorunları çözülecek

Kanun ile orman köylülerinin gelir seviyelerinin artırılması, köylülerin sigortalılık oranının artırılması, ormanla ilgili mülkiyet sorunlarının çözülmesini hedefleyen düzenlemeler de var.

Orman yangınlarında yaşamını yitiren orman personeli ile diğer kamu görevlileri ve gönüllülere şehit statüsüne alınması, ormanların daha etkin korunmasına yönelik düzenlemelerin de yer aldığı Yasa, orman köylülerinin yakacak odun ve ev yaparken kullanacağı keresteyi yüzde 70 daha ucuza alabilecek.

İşler nasıl, eh işte; ya genel gidişat, iyi iyi!

Alaattin AKTAŞ

28 Mart 2023 Salı

Bu başlık çalıntı; ama kendimden çaldım! 27 Kasım 2018'de de benzer bir başlık kullanmıştım. Ama tam yerine denk gelince bu başlığı bir kez daha kullanmak adeta şart oldu.

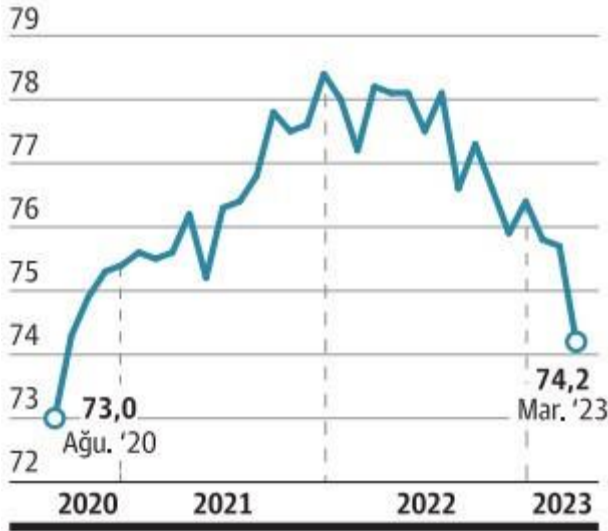
Merkez Bankası'nın belirlemelerine göre imalat sanayinde kapasite kullanım oranı 2020'nin ağustos ayından bu yana olan dönemin en düşük düzeyine indi. Üç yıla yakın bir dönemin en düşük oranı...

Üstelik bu bir aylık bir hareket de değil. Ortada çok belirgin bir eğilim var. İmalat sanayinde kapasite kullanım oranı 2021'in sonundan beri genel yön itibarıyla geriliyor. On beş aylık bir dönemden söz ediyorum. Mart ayındaki kapasite kullanım oranı mevsimsellikten arındırılmış hesaplama göre yüzde 74.2'ye kadar indi. Grafik gidişatı çok açık biçimde ortaya koyuyor zaten.

İmalat sanayi giderek daha düşük kapasiteyle çalışıyor. 2020'nin ortasında pandemi yüzünden çok düşen kapasite kullanım oranı daha sonra yükselmeye başlamış ve 2021 boyunca da hep genel olarak hep yukarı gitmişti.

Kapasite kullanım oranı martta şubata göre tam 1.5 puan geriledi. Bir ayda bu düzeyde bir düşüş pek görülmez. Düşüşün bu boyuta ulaşmasında deprem çok etkili olmuş mudur; sanmıyorum. Hatırlayalım, depremin yaşandığı şubattaki düşüş yalnızca 0.1 puandı.

Kapasite kullanım oranı çan eğrisi çiziyor (%)

Güven endeksi artıyor

İmalat sanayinde kapasite kullanımı düşüyor ama anlaşılan bu durum moralleri pek bozmuyor, hatta tam tersine reel kesimin ekonomiye güveni giderek artıyor.

Şubat ayında 102.4 olan reel kesim güven endeksi mart ayında 104.1'e çıktı. Söz konusu endeks, geçen yılın haziranından bu yana olan dönemin en yüksek düzeyinde bulunuyor.

Bu işte biraz tuhafılık yok mu!

Kapasite kullanımı düşüyor ama reel kesimin güveninde düşüş değil, artış var.

Genel gidişat mı, harika!

Hele hele reel kesim güven endeksi kapsamındaki bir soru var ki, diğer tüm soruların özeti gibi... Orada ilginç bir sonuç dikkati çekiyor.

Sanayicilere şu soruluyor:

“Sanayi dalınızdaki genel gidişat konusunda bir ay öncesine kıyasla görüşünüz nedir?”

Bu soruya **“daha iyimser, aynı, daha kötümser”** yanıtları veriliyor; iyimser-kötümser farkına 100 eklenerek endeks değerine ulaşıyor.

Bu soruya mart ayında katılımcıların yüzde 9.5'i daha iyimser, yüzde 15.1'i daha kötümser olduğu yanıtını vermiş, yüzde 75.4 ise aynı demiş.

28.03.2023

İyimser-kötümser farkını gösteren denge negatif 5.6. Negatif olan bu değer sıfıra ne kadar yaklaşırsa ya da pozitif olursa o kadar iyi.

Mart ayındaki negatif 5.6'lık değer, 2021'in eylülündeki negatif 1.3'ten sonraki en iyi değer.

Yani reel sektör martta sanayi dalındaki genel gidişat konusunda son bir buçuk yılın en iyimser ayını yaşıyor.

Ama diğer yandan kapasite kullanım oranı düştükçe düşüyor.

Şirketler giderek daha az kapasite kullanır, bu durum giderek daha az üretim yapacağı anlamına gelirken niye böylesine bir iyimserlik sergiler ki!

Bunun bir tek açıklaması olabilir. Reel kesim güven endeksinin detaylarına bakıldığında gelecek üç aya ilişkin üretim hacmi ve ihracat siparişinde olumlu beklentiler olduğu dikkati çekiyor. Mart ayında kapasite kullanımını düşmüştür ama belki gelecekteki bu üretim hacmi artışına dönük beklentilerin olumlu seyretmesi dolayısıyla kapasite kullanımını yeniden artışa geçecektir. Sanayi dalındaki genel gidişata ilişkin bu yüz güldüren tablo da beklentilerdeki iyileşmenin bir işaretidir. Başka açıklama var mı?

Sanayide çarklar yavaşladı ama beklenti pozitif

Naki BAKIR

28 Mart 2023 Salı

İmalat sanayinde mevsimsel etkilerden arındırılmış kapasite kullanım oranı martta 1,5 puan düşerek yüzde 74,2 ile son 30 ayın en düşük düzeyine indi. Mevsimsellikten arındırılmış reel kesim güven endeksi ise martta 1,7 puan yükselerek 104,1'e çıktı.

İmalat sanayi genelinde kapasite kullanımını mart ayında kaydettiği düşüşle pandeminin zirve dönemindeki düzeylere gerilerken, sanayicilerin genel gidişat, maliyet, üretim, sipariş gibi konularda seçim sonrasında denk düşen gelecek üç aylık döneme ilişkin beklentilerinde ise iyimserliğin belirgin biçimde arttığı belirlendi.

İMALAT SANAYİİ İŞYERLERİNİN GELECEK 3 AYLIK DÖNEME İLİŞKİN BEKLENTİLERİ (%)						
	Mart 2023 Anketi			Şubat Anketi		
	Artacak	Aynı Kalacak	Azalacak	Artacak	Aynı Kalacak	Azalacak
Üretim hacmi	31,9	58,9	9,2	27,1	60,6	12,3
Toplam sipariş	34,3	55,0	10,2	27,4	59,3	13,3
-İç piyasa sipariş	36,3	54,8	8,9	28,5	58,9	12,6
-İhracat siparişi	30,4	58,2	11,4	22,5	64,8	12,7
İstihdam	14,3	77,5	8,2	16,6	77,9	5,5
Ortalama birim maliyet	54,1	41,4	4,5	58,6	39,6	1,8
Satış fiyatı	43,3	50,8	5,9	43,5	52,4	4,1
Kısa vadeli TL kredi faizi	19,0	74,1	6,9	18,3	75,4	6,3

Merkez Bankası, mart ayında, imalat sanayinde faaliyet gösteren 1.727 iş yeri tarafından İktisadi Yönelim Anketi'ne verilen yanıtları toplulaştırarak yayımladı. Buna göre imalat sanayi genelinde mevsimsel etkilerden arındırılmış kapasite kullanım oranı, bir önceki aya göre 1,5 puan azalarak yüzde 74,2 düzeyine indi.

Buna göre kapasite kullanımında, pandemi koşullarının etkili olduğu Eylül 2020'den bu yana olan 30 ayın en düşük düzeyi görüldü. Mevsimsel etkilerden arındırılmamış kapasite kullanım oranı da önceki aya göre 1,7 puan azalarak yüzde 73,5 düzeyinde gerçekleşti. Bunun da Ağustos 2020'den bu yana son 31 ayın en düşüğü olduğu belirlendi.

Bu bazda kapasite kullanım oranı önceki aya göre; dayanıklı tüketim mallarında 0,3, dayanıksız tüketim mallarında 1,7 ve tüketim mallarında 1,4 puan düşüşle her üç kategoride de yüzde 71,7 düzeyinde oluştu. Gıda ve içeceklerde 0,2 puan düşüşle yüzde 72,1, ara mallarında 2,2 puan düşüşle yüzde 72,7 olan aylık kapasite kullanım oranı, yatırım mallarında ise 0,5 puan artarak yüzde 78,6'ya yükseldi.

En sert düşüş ana metalde

İmalat sanayi alt sektörleri içinde mart ayında kapasite kullanımında en sert düşüş ana metal sanayiinde gerçekleşti. Bu sektörün kapasite kullanımı önceki aya göre 5,5 puan düşüşle yüzde 68,5'e indi. Kapasite kullanımının 4 puanlık düşüşle yüzde 66,1'e gerilediği tekstil, martta en düşük kapasite ile çalışan sektör oldu.

Mart ayında kapasite kullanımı tütün ürünlerinde 3,8, giyimde 2,8, deride 1,8, kâğıtta 1,5, gıdada 0,8, ağaç ürünlerinde ve otomotivde 0,5 puan düşerken, mobilya, kok kömürü ve petrol ürünleri ile elektrikli teçhizat sektörlerinde aynı kaldı, diğerlerinde ise artış gösterdi. Kapasite kullanımı en çok artan alt sektör 3,9 puanla içecek imalatı oldu. Makine ve ekipmanların kurulumu 3,6, diğer ulaşım araçları 1,6 puanla kapasitesini en çok artıranlar arasında yer aldı.

Reel kesimin güveninde artış

İMALAT SANAYİ KAPASİTE KULLANIM ORANI (%)		
	Mevsimsellikten Arındırılmamış	Mevsimsellikten Arındırılmış
Mart 22	77,3	78,2
Nisan 22	77,8	78,1
Mayıs 22	78,0	78,1
Haziran 22	77,6	77,5
Temmuz 22	78,2	78,1
Ağustos 22	76,7	76,6
Eylül 22	77,4	77,3
Ekim 22	76,9	76,6
Kasım 22	75,9	75,9
Aralık 22	76,5	76,4
Ocak 23	75,3	75,8
Şubat 23	75,2	75,7
Mart 23	73,5	74,2

Kapasite kullanım oranının düştüğü mart ayında, imalat sanayiinde faaliyet gösteren işyerlerinin üst düzey yöneticilerinin Merkez Bankası İktisadi Yönelim Anketi'ne verdiği yanıtlara göre gelecek üç aya ilişkin beklentilerinde iyimserliğin, bir önceki ay yapılan ankettekine göre belirgin bir artış gösterdiği gözlemlendi.

Buna bağlı olarak, reel sektör temsilcilerinin ekonomik görünüme ilişkin genel izlenimlerini ortaya koymak amacıyla, anketin farklı sorularına verdiği yanıtların birlikte değerlendirilerek özetlendiği bir göstergesi olan Reel Kesim Güven Endeksi'nin şubatta 102,4 olan değeri, martta 105,2'ye, bunun mevsimsellikten arındırılmış düzeyi de 102,4'ten 104,1'e çıktı.

İyimserlik dozu yükseliyor

Endeks kapsamındaki ölçüm kategorilerinden "sanayi dalındaki genel gidişat" konusunda bir ay önceye kıyasla görüşü daha iyimser olanların Şubat anketinde yüzde 5,9 olan oranı Mart anketinde yüzde 9,5'e yükseldi; kötümserlerin oranı yüzde 18,6'dan yüzde 15,1'e geriledi.

Bir önceki ay yapılan anketle kıyaslandığında gelecek üç ayda; üretim hacminde artış öngörenlerin oranı yüzde 27,1'den yüzde 31,9'a, iç piyasa siparişlerinde artış bekleyenlerin oranı yüzde 28,5'ten yüzde 36,3'e, ihracat siparişlerinde artış bekleyenler yüzde 22,5'ten yüzde 30,4'e, buna göre toplam siparişlerde artış bekleyenlerin oranı yüzde 27,4'ten yüzde 34,3'e yükseldi.

Gelecek üç ayda birim maliyetlerinde artış bekleyenlerin oranı ise yüzde 58,6'dan yüzde 54,1'e düştü. Ancak gelecek üç ayda istihdamı artırmayı öngörenlerin oranı da yüzde 16,6'dan yüzde 14,3'e geriledi. Gelecek üç ayda kısa vadeli TL kredi faizlerinin yükselmesini bekleyenlerin oranı ise yüzde 18,3'ten yüzde 19'a çıktı.

Geçmiş 12 aya kıyasla gelecek 12 ayda daha fazla sabit sermaye yatırımı öngörenlerin şubat anketinde yüzde 28,2 olan oranı martta yüzde 29,7'ye, yatırımları azaltma eğilimindekilerin oranı da yüzde 11,3'ten yüzde 11,5'e yükselirken, yüzde 59,8'lik bölümün aynı düzeyde yatırım öngördüğü belirlendi.

Bu arada sanayicilerin gelecek 12 ayda üretici fiyatları (ÜFE) bazında enflasyon beklentisi, önceki aya göre önemli oranda geriledi. Şubat ayında yüzde 74,2 olarak ölçülen gelecek 12 aydaki ÜFE beklentisi, mart anketinde yüzde 70,4'e düştü.

CIA raporuna giren Iraklı Türkiye’de banka kuruyor

Kerim ÜLKER

28 Mart 2023 Salı

Irak kökenli BAE merkezli Al Handal Group, Türkiye’de yatırım bankası için onay aldı. 2004 yılında CIA raporuna giren grup için “Saddam Ailesi ve Irak İstihbaratı’na sıkı sıkıya bağlı” tanımı yapılıyor. 2007’de ise İtalyan Hükümeti’nin yasadışı silah satışı ile ilgili soruşturmasında yine Al Handal Ailesi karşımıza çıkıyor.

Geçtiğimiz hafta Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK), 2 yeni banka kurulmasına ve 1 bankaya da faaliyet izni verilmesine karar verdi. Resmi Gazete’de yayınlanan karara göre Ziraat Bankası, 2.5 milyar TL sermayeli ‘Ziraat Dinamik Banka A.Ş.’ unvanlı bir dijital bankayı hayata geçirirken, ‘Asır Yatırım Bankası A.Ş.’ isimli bankanın da kurulmasına, Hayat Finans Katılım Bankası’na da faaliyet izni verildi.

Bu bankalar arasında yer alan Asır ile birlikte Türkiye’de 16 olan yatırım bankası arasına bir yenisi katılmış oldu. Asır Yatırım’ın en önemli özelliği, yatırım bankaları arasında Körfez sermayeli tek banka olması. Bir de Irak kökenli ilk finans kuruluşu olduğunu da ekleyelim.

Resmi Gazete’de yer alan açıklamada 600 milyon TL kuruluş sermayesi bulunan Asır Yatırım Bankası’nın kurucu ortakları Hardan Ayyed, Mohammed Noori Ayyed, Noor Ayyed, Vadeea Ayyed ve Vedat Ayyed olarak bildirilmiş. Yaptığı araştırmada ise ortakların sahibi olduğu grubun adı Al Handal olarak görünüyor. Irak’ta kurulmuş ve yatırımlarının neredeyse tamamının Irak’ta bulunduğu Al Handal Group, şu anda Birleşik Arap Emirlikleri’nde görünüyor.

1940’lı yıllarda Noori Ayyed Al Handal’ın kurduğu grup bankacılıktan gayrimenkule, turizmden tarıma kadar birçok alanda yatırımları bulunuyor. Türkiye’de Garanti Koza ile 2011 yılında ortaklığı bulunan Al Handal Group’un başında ise Wadeea Noori Al Handal bulunuyor.

Irak Özel Bankalar Birliği Başkanı

Şirketin yönetimindeki diğer isimler ise Hardan Noori El Handal, Muhammed Nuri El Handal, Wadood Noori Al Handal ve Noor Noori El Handal. Japonya'da da faaliyet gösteren grubun amiral gemisi ise Ashur International Bank for Investment.

2005 yılında Bağdat'ta kurulan ve Irak'ta faaliyet gösteren bankanın yönetim kurulu başkanı olan Wadea Noori Al Handal, Irak'taki Özel Bankalar Birliği'nin de başkanı. Al Handal ailesini her ne kadar Türkiye çok yakından tanımasa da hem Irak, hem ABD hem de İtalya için tanıdık bir isim.

2004'ta rapor hazırlandı

2004 yılında Al Handal Ailesi ve şirketleri, ABD Merkezi İstihbarat Teşkilatı CIA Raporları'nda yer aldı. CIA hem aile hem de şirketler için dönemin Irak lideri Saddam Hüseyin'e ve Irak istihbaratına oldukça yakın olduğunu raporlamış.

Belgelerde, Al Handal için, "Saddam Ailesi'ne ve Irak İstihbarat Teşkilatı'na (IIS) sıkı sıkıya bağlı" ifadeleriyle yer alıyor. Al Handal'ın Saddam rejiminde önemli ihaleler aldığı vurgulanan raporda, "Irak satın alma ihalelerinin düzenlenmesinde ayrıcalıklı muamele gördü.

Al Handal, Irak için hassas malların satın alınmasını kolaylaştırmak için birkaç yan şirket kurdu" ifadesi dikkat çekiyor. Açık kaynaklarda bulabileceğiniz bu bilgilerin yanı sıra Al Handal ailesi için bir başka iddia ise İtalya'da karşımıza çıkıyor. İtalya'dan ABD'ye hatta Çin medyasında da yer bulan iddialara göre 2007 yılında silah kaçakçılığı soruşturmasında Al Handal'ın adı geçiyor.

İtalya'nın Fiumicino Havalimanı'nda yapılan polis aramasında ele geçen bilgi ve belgelerde İtalya-Irak bağlantılı yasa dışı silah satışı gündeme oturmuş, 105 bin adet Rus yapımı otomatik silah satışı için 40 milyon dolarlık bir ticaretin gündeme geldiği medyada yer bulmuştu.

Bağdat'ta tarım turizm ve konut projesi var

Al Handal Group'un resmi internet sitesindeki bilgilere göre grubun farklı alanlarda yatırımı bulunuyor. Gayrimenkuldeki şirketi Modon, Irak'ın Kerkük kentinde My City Project, Tikrit'te My House Projesi gibi önemli çalışmalara imza atmış durumda.

Turizm şirketi Abr Al Masafat ise Irak'ta seyahat ve turizm endüstrisindeki ticari acentelerle ilgilenmek için Bağdat'ta kuruldu ve Irak'taki Emirates Havayolları ve Emirates Holidays için acentecilik faaliyeti yürütüyor. Bağdat'ta Gym Wolf adıyla spor salonları işleten Al Handal Group, Kaizen Hospitality ile de cafe ve restoran zincirine sahip. Al Handal Group'un tarım şirketi Hadia Organic Farm Bağdat merkezli ve Dicle kıyısında Irak'ın ilk organik çiftliğini işletiyor.

Abdulkadir Selvi

Kemal Bey'i bekliyorum buyursun

MUHARREM İnce'ye cumhurbaşkanı adaylığından çekilmesi yönündeki çağrılar artık bir kampanyaya dönüştü.

Yok yok sadece kampanyaya dönüşmedi. Yer yer linçe dönüştü. Bunun üzerine Muharrem İnce'yi aradım. Cenazesi vardı. Yalova'da halasının kızının cenazesindeydi. Başsağlığı diledim. Müsait olduğunda ise sorularımı yönelttim. Ben sordum, İnce cevap verdi.

ÇEKİLECEK Mİ

- Çekilmeniz yönünde çağrılar var. Çekilecek misiniz?

İNCE: Solun 1994'teki yerel seçimlerinden bir travması var. İstanbul seçimlerinde Zülfü Livaneli ve İlhan Kesici birbirine yakın oylar aldılar. Erdoğan aradan sıyrıldı, yüzde 25 oyla seçimi kazandı. Ama o yerel seçimdi, bu genel seçim. O futbol maçıydı, bu basket maçı. Birbirine karıştırmamak lazım. Bu bir.

YÜZDE 60'TI

İkincisi ise diyorlar ki Millet İttifakı yüzde 60 alıyor. Bana da yüzde 2-3 veriyorlar. Madem yüzde 60'sınız ben olursam o zaman yüzde 58'le alın.

CHP'NİN EVLADINA

Üçüncüsü ise Gültekin Uysal'a Temel Karamollaoğlu'na gösterdikleri ilgiyi Davutoğlu'na, Babacan'a gösterdikleri saygıyı CHP'nin çocuğu olan bana göstermiyorlar.

ADAYIM

28.03.2023

Ben bu iktidardan memnun değilim ama sizden de memnun değilim. Kardeşim ben siyaset yapmak istiyorum. Peki neden çekileyim siz adayınıza güvenmiyor musunuz? Demokratik bi hak değil mi?

BASKI BUNALTIYOR MU

- Üzerinizde yoğun bir baskı var. Bu sizi bunaltıyor mu?

Hayır hayır. Ben bunalmam. Ben bu seçimdeki kadar bel altı vuruş hiç görmedim.

KILIÇDAROĞLU GELİRSE

- Kemal Bey ziyaretinize gelirse, çekilmenizi müzakere etmek isterse tavrınız ne olur?

Milli Yol, Bağımsız Türkiye'ye gitmişse bize de gelecektir. Bekliyorum. Buyursun.

CUMHURBAŞKANLIĞI YARDIMCILIĞI

- Size cumhurbaşkanı yardımcılığı ya da bakanlık önerilirse tavrınız ne olur?

Bana bir teklif falan yok. Kemal Bey gelirse konuşurum. Ama gazetecilerin yazdığı haberler üzerinden konuşmam. Ben müzakereye açığım.

KEMAL BEY AĞABEYİMDİR

- Kemal Bey'in ziyaretiyle ilgili olarak "Ağabeyimdir, genel başkanlığımı yapmıştır" şeklindeki sözleriniz Kılıçdaroğlu'nun teklifini kabul edeceğiniz şeklinde yorumlandı.

Kemal Bey benden yaşça büyük. Doğrudur, genel başkanlığımı yaptı. Benim ağabeyimdir. Hürmet ederim. Siyaset başka bir şeydir. Uçakta Karayalçın'la karşılaştık. Karayalçın benim genel başkanımdı. İlgilendim, hürmet ettim. Ben CHP kültürü ile yetişmiş bir insanım. Bu insani bir çizgidir.

'SÖZDE SANATÇILAR' SÖZÜNE DÜZELTME

- Sözde sanatçılar diye tepki gösterdiniz. Sanatçılar da size tepki gösterdi. O ifadeniz biraz maksadını aştı mı? Tepkilere ne diyorsunuz?

Düzelteyim, evet biraz maksadını aştı. Fazıl Say'ı keyifle dinlerim. Bizim yüz akımız, bir sanatçımız. Ben onu kastetmedim ama o bana bazı laflar etti. Üstüne alındı ama ben onu kastetmedim. O niye üstüne alındı ki? Ben onu kastetmedim, o üstüne alındı. Sonra video gönderdim ona, bak seni kastetmedim dedim. İzlemem dedi. Tavrı hoş değildi. Sanatçılarımızın gözlerinden öpüyorum. Fazıl Say'ı ayırıyorum. Ama belediye bağlantılı olanlar hariç. Fazıl Say benim videomu izlemeye tenezzül etmemiş ama ben onun konserlerini keyifle dinliyorum. En son Kazdağları'nda dinlemiştim. Buradan Fazıl Say'a selamlarımı iletiyorum.

YAVUZ AĞIRALIOĞLU KILIÇDAROĞLU'NA OY VERECEK Mİ

YAVUZ Ağırlioğlu, 6'lı Masa'da İYİ Parti'ye pusu kurulduğunu söylemişti.

Terörün gölgesinin düştüğü yerde cumhurbaşkanlığı makamının pay edilmesini doğru bulmuyorum, diye konuştu.

“Çocuk katilini övenle kazanacaksak kaybedelim” dedi.

Ağırlioğlu bu 6'lı Masa'yı ve HDP ile işbirliğini âdeta bombaladıktan sonra Habertürk'te yayına çıktı. Mehmet Akif Ersoy'un Kılıçdaroğlu'na oy verilip verilmeyeceği sorusu üzerine, “Gelen telefonlardan anlıyorum ki kızgın, kırgın, üzgün, hırpalanmış ve kahırlı bir şekilde oy verilecek” diye yanıt verdi. Yavuz Ağırlioğlu, İYİ Partilileri incitmek için bu değerlendirmeyi yaptı ama sözleri, “Kılıçdaroğlu'nun adaylığına karşı çıkıyorsun hem de kızgın, kırgın ve küskün de olsa Kılıçdaroğlu'na oy vereceğini söylüyorsun” diye eleştiri konusu oldu.

SÖZLERİMİN ARKASINDAYIM

Yavuz Ağırlioğlu bunun üzerine, “Ben kendi adıma bu vebale ortak olmayacağım” diye tweet attı ama dinleyen oldu mu emin değilim. O nedenle kedisini arayıp sordum.

Partisine karşı olmadığını, partisine yapılanlara karşı çıktığını anlattı. Partili arkadaşlarının hukukunu koruma adına bu değerlendirmeyi yaptığının altını çizdi. İlkeli duruşunu koruduğunu, sözlerinin arkasında durduğunu söyledi. Kılıçdaroğlu'na oy vermeyeceğini ifade etti.

İYİ Kİ AK PARTİ KURULMUŞ

Başlıktaki sözler Davutoğlu'na ait. Tabii hemen hangi Davutoğlu diyeceksiniz.

“Hayatım CHP zihniyeti ile mücadele içinde geçti” diyen Davutoğlu şimdi CHP Genel Başkanı'nı cumhurbaşkanı seçtirmek için yoğun bir çaba içinde.

Eğer başarılı olurlarsa Ahmet Davutoğlu, Temel Karamollaoğlu, Ali Babacan ve Gültekin Uysal sayesinde CHP, 14 Mayıs 1950'den sonra ilk kez bir CHP genel başkanı cumhurbaşkanı olacak. Bu onur Davutoğlu'na yeter.

DOLMABAĞÇE'DE

Yukarıdaki söze gelirse Davutoğlu, 1 Kasım seçimlerine giderken Dolmabahçe'deki başbakanlık ofisinde STK temsilcileri ve kanaat önderleri ile bir araya gelmişti.

Toplantıya 105 kişi katılmış, 7 kişi söz alıp konuşmuş. Konuşmacılar, AK Parti iktidarında başörtüsü sorununun çözüldüğünü, askeri vesayetin geriletildiğini, Kürt

28.03.2023

sorununun önündeki engellerin kaldırıldığını, '28 Şubatçılar'dan hesap sorulduğunu belirterek iktidara teşekkür ediyor.

ELLERİNİZİ VİCDANINIZA KOYUN

Davutoğlu, yapılan değerlendirmelerden dolayı memnun kalıyor. "Ellerimizi vicdanımıza koyalım. AK Parti'yi kurmadan önce ne yapmamız gerekirdi diye sorulsa, bu 105 kişi bunları alt alta yazıp bir liste yapsaydı ancak bunlar yapılabilirdi. Düşünüyorum da daha başka ne yapabilirdik? İyi ki AK Parti kurulmuş" diyor.

Tabii iktidardan muhalefete geçince roller değişiyor.

Esfender KORKMAZ

Eğitim, kalkınmanın ilk şifresidir

28 Mart 2023 Salı

Bizim gibi gelişmekte olan ÷lkelerin kalkınması için GSYH'de büyüme gerekli ve fakat yeterli değil. İnsani değerlerin artması, sosyal refahın artması, okullaşma oranının ve eğitimde kalitenin yükselmesi gerekir.

Bu çerçevede, gelecek iktidarları bekleyen temel sorunların başında, demokraside, hukukta, devlette ve eğitimde kurumsal yapının yeniden kurulması geliyor.

Eğitim ve özellikle yükseköğretim, kişilere sosyal statü ve hayat boyu gelir faydası gibi özel fayda; bunun yanında sosyal huzur ve kalkınmayı hızlandırma gibi sosyal fayda da sağlamaktadır.

Eđitimin yatırım vasfını artırmak için yükseköğrenimde ve özellikle teknik eğitimde fırsat eşitliği olmalıdır. Türkiye'de paralı eğitimde fırsat eşitliğinin, belirli bir oranda (*yüzde 5 veya 10*) burs vermekle sağlanacağı sanılıyor. Bu demektir ki yetenekli olanların yalnızca bir kısmı eğitimde fırsat eşitliğinden yararlanacaktır. Gerçekte ise yetenekli olanlar ne kadar geniş tabandan sečilirse, eğitimin yatırım vasfı o kadar yüksek olur.

Türkiye de eğitim sistemi, 1990'lı yıllardan başlayarak hızlı bir şekilde siyasi İşlam'ın ayağı, Gülen cemaatinin taassubunda kaldı. Bu nedenle adeta bir kültürel düşüş yaşandı. Aslında kültürel düşüş demek bile yeterli değildir. Eğitim sistemi üzüntü verici ve rahatsız edici sorunlar içindedir.

Osmanlı'nın geri kalmasının, idari ve jeopolitik nedenleri olmakla birlikte, temel neden eğitimde ve bilimde geri kalmasıdır.

Türkiye de son yıllarda düşük kalitede eğitim düzeyine geriledi. Bu durumu, OECD PISA testlerinde, Dünya üniversiteler sıralamasında görüyoruz.

Son yirmi yılda özellikle yüksek öğrenim politikasında, eğitimde etkinlik değil, üniversite önünde birikimi önlemek amacıyla popülizm hâkim oldu.

2000 yılında örgün eğitimin toplam ön lisan ve lisans eğitimi içindeki payı yüzde 52,1 iken, 2022 yılında yüzde 32'ye geriledi.

Açık öğretimde mezuniyet oranı ortalama yüzde 7'dir. Dahası mezunları da iş piyasasında tercih edilmiyor. Yani açık öğretimle hem kaynak kaybı yaşıyoruz hem de gençlerimizi kandırıyoruz. Siyasi iktidarlar da üniversite önünde birikimi azalttık diyorlar ve bu işlerine geliyor.

Gerçekte ise; üniversite eğitimi kitabi bilgilerle sınıf geçmek değildir. Üniversite eğitimi süreklilik ister. Üniversite içinde öğrencinin bire bir öğretim üyesi ile çalışması gerekir. Üniversite içinde tartışmalara katılması gerekir. Böylece öğrencinin analiz ve sentez yeteneği gelişecektir.

Dünyanın her tarafında açık öğretim var. Ancak bunlar ev hanımlarına, meslek sahiplerine genellikle işlerinde destek olacak bilgiler verir. Bazıları da çalışmayan ev hanımlarına yöneliktir. Türkiye'de yanlış olan açık öğretimin örgün eğitimin yerine ikame edilmek istenmesidir.

Eğitim sisteminde yapılacak çok iş var; Dördü önemlidir;

1.Eğitimi ideolojik tuzaktan kurtarmalıyız.

Geçmişte, Hitler Almanya'sında ve Sovyetlerde ideolojik eğitimin, toplumları nasıl çökerttiği tarihî gerçeklerdir. Bu nedenle, önce eğitimi popülizmden, ideolojiden uzak insana yapılan bir yatırım olarak (*beşeri yatırım*) görmeliyiz.

2.Eğitimde işgücü planlaması yapılmalıdır.

Türkiye'de daha kolay ve daha ucuz olduğu için iktisat ve işletme fakülteleri ihtiyaçtan fazla açıldı. Bu nedenle eğitilmiş olanlar da ve özellikle yükseköğretimde, bazı dallarda arz fazlası var. Tıp gibi bazı dallarda ise arz eksikliği var. Yapılması gereken, iş gücü planlaması yaparak, yükseköğretimde fakülteleri ve öğrenci sayısını geleceğin ihtiyacına göre planlamaktır. Eğitimde işgücü planlaması yapılmadığı için, Türkiye'de iş gücü verimliliği düşüktür. Oysa İşgücü verimliliği, iktisadi büyüme ile küresel ekonomide rekabet şartlarını belirleyen faktörlerin başında gelir.

3.Mesleğe yönelme ortaöğretimde başlamalı, yükseköğretimde devam etmelidir.

Herhangi bir alanda ihtiyaçtan fazla insan eğitmek kaynak israfı demektir. Siyasi iktidar, herkesi İmam Hatip Liseleri'ne yönlendirmek istiyor. İmam hatipleri ihtiyaç kadar tutup, diğerlerini mesleki liselere çevirmek gerekir.

4.YÖK'ü kaldırıp, üniversitelere idari ve bilimsel özerklik vermek gerekir.

28.03.2023

İdari özerklik olarak; rektör ve dekanları doğrudan öğretim üyeleri ve öğrenci temsilcisi seçmelidir.

Eğitimde ve bilimde özerklik verilmedir. Dersleri ve konuları her üniversite kendi uzmanlığı ve değerlerine göre kendisi yapmalıdır.

İbrahim Kahveci

Kimler nasıl ve ne zaman aydınlandı?

Çok farklı baktığımız belli. Kutuplaşma aynı zamanda Türkiye'nin geleceğine yönelik bakışımızı da çok farklı kılıyor.

Kimine göre asrın lideri ile tam bağımsız Türkiye yolunda hızla ilerliyoruz, kimine göre ise tam tersi yolda hızla yıkıma sürükleniyoruz.

Saymakla bitmeyecek zıt noktalar var. Ama biz genel bakışa göre bir sınıflamaya gideceğiz. Bunu da TÜİK'in '**Yaşam Memnuniyeti Anketi**' üzerinden vereceğiz.

Türkiye genelinde genel mutluluk düzeyi 2003 yılında %59,6 iken bu oran 2022 yılında %49,7'ye gerilemiş oldu. Mutsuzluk oranı ise %7,3'ten %15,9'a çıkmış durumda.

Genel olarak 2003 yılına göre durum daha kötü... Hem mutluluk hem de mutsuzluk oranları bunu veriyor.

Ama detayda çok daha karmaşık gelişmeler yaşanıyor. Asıl analiz edilmesi gereken yerler de burası. O zaman başlayalım...

***

2004-2017 yılları arasında basit ortalama ile 18-44 yaş grubunun mutluluk düzeyi %59,5'te iken 45+ yaş üstü grubun mutluluk düzeyi %58,0'de seyretmiş.

Birbirine çok yakın değil mi?

Ama 2018-2022 yıllarında 18-44 yaş grubunun mutluluk düzeyi %49,4'e düşerken 45+ yaş üstü grubun mutluluk düzeyi %52,6'ya düşüyor.

28.03.2023

Burada iki temel nokta var: 1-Son 4 yıl öncesi gençler ileri yaş grubundan az da olsa daha mutluydular; şimdi ise daha az mutlular.2- Son 4 yılda genç nüfusun mutluluk düzeyinde çok hızlı düşüş yaşanırken 45+ yaş grubunda bu düşüş çok daha sınırlı (Gençlerde -10,0 puanlık düşüş olurken ileri yaş grubunda sadece -5,4 puanlık düşüş oluyor)

Şimdi ilk sorumuzu soralım: Siz hangi gruptasınız? İleri yaş grubunun daha az etkilendiği bu sorunlar yumağında sizlerin durumu nedir?

Not: Mutsuzum diyenlerde de benzer gelişme var: 2004-2017 yıllarında mutsuzum diyen gençlerin oranı %10,6 iken bu oran son 4 yılda %14,3'e çıkıyor. Oysa 45+ yaş grubunda mutsuzum diyenlerin oranı %13,0'den sadece %14,4'e çıkmış.

***

Gelelim eğitim kısmına...

Lise ve altı eğitilmiş iseniz mutluluk oranınız 2004-2017 yıllarında ortalama %58,1... Ama üniversite mezunu iseniz AK Parti'nin bu yıllarında çok daha olumlu bir havadasınız... Çünkü **2004-2017 yıllarında üniversite mezunlarının mutluluk oranı %63,5...**

Başkanlık öncesine kadar lise ve altı eğitilmişlerden çok daha mutlu bir üniversiteli kesim var. (Kırılma 2012'de başlıyor ama)

Ama son 4 yıl... İşler adeta ters yüz oluyor.

2017 yılına kadar %58,1 olan lise ve altı eğitilmiş kesimin mutluluk düzeyi %51,0'e geriliyor... Ortada -7,1 puanlık bir kayıp var.

Oysa üniversite mezunu iseniz Başkanlık Sisteminin gelmesi ile mutluluk düzeyiniz %63,5'ten %49,7'ye dramatik bir düşüş yaşamış oluyor. Üniversite mezunlarında mutluluk oranı kaybı -13,8 puan.

Çok feci hayal kırıklığı yaşamış ve adeta şok olmuşsunuz. Oysa daha 4 yıl önce lise ve altı eğitilmişlerden çok daha pozitif bakıyorsunuz ama yaşadığınız şok ile onların da altında bir mutluluk düzeyine gerilediniz.

Şimdi tekrar soralım: Siz kimsiniz? Siz hangi gruptasınız? Üst eğitim grubunun yaşadığı bir şok mu yaşadınız yoksa alt eğitim grupları gibi sorunları fazla takmıyor musunuz?

Üst eğitim grubunda iseniz mutsuzluk oranınız da 4,7 puan artarak %13,1'e çıkmış demektir. Oysa lise ve altı eğitim grubunda son 4 yılda mutsuzluk oranı artışı sadece 2,7 puanda kalmış.

KİM GÖRÜYOR?

Ortada bir görme-aydınlanma sorunu olduğu belli. Mesela ileri yaş grubunun gördüğü şeyleri genç nüfus nasıl göremiyor. Ya da üst eğitim kesiminin göremediği büyük uçuşu alt eğitim grubu nasıl görebiliyor?

Mesela 2018'den beri yaşadığımız büyük ekonomik buhran işsizlik olarak daha çok alt eğitim grubunu vururken neden ve nasıl oluyor da üst eğitim grubu daha çok mutsuzluğa akıp gidiyor.

Bunu doğum oranlarından da görüyoruz: Lise ve altı eğitimlilerde çocuk sayısı hızla düşerken üniversite mezunlarında tam tersi çocuk sayısı artıyor. Yani **alt eğitim grubu çocuk bile yapamaz noktaya geliyor ama mutluluğundan çok şey kaybetmiyor...** Oysa üst eğitim grubu hem iş kaybetmiyor hem de çocuk sayısını artırıyor ama mutluluk kaybı daha yüksek.

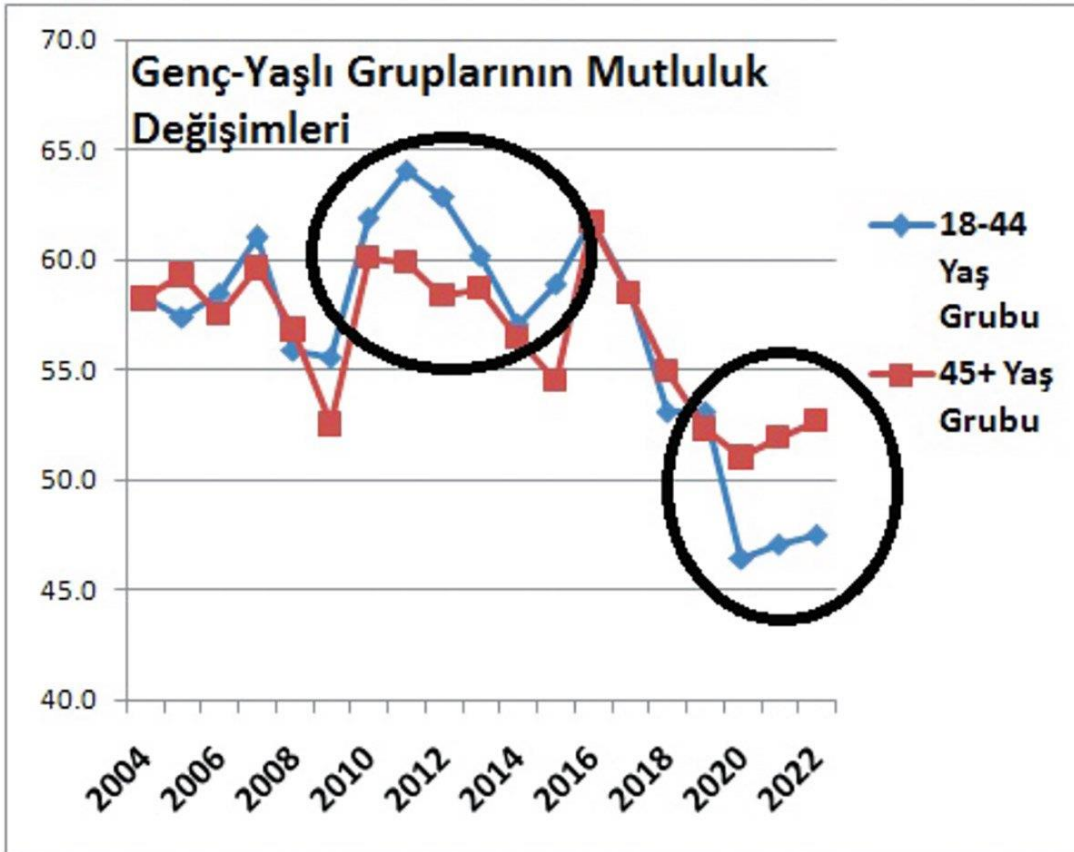
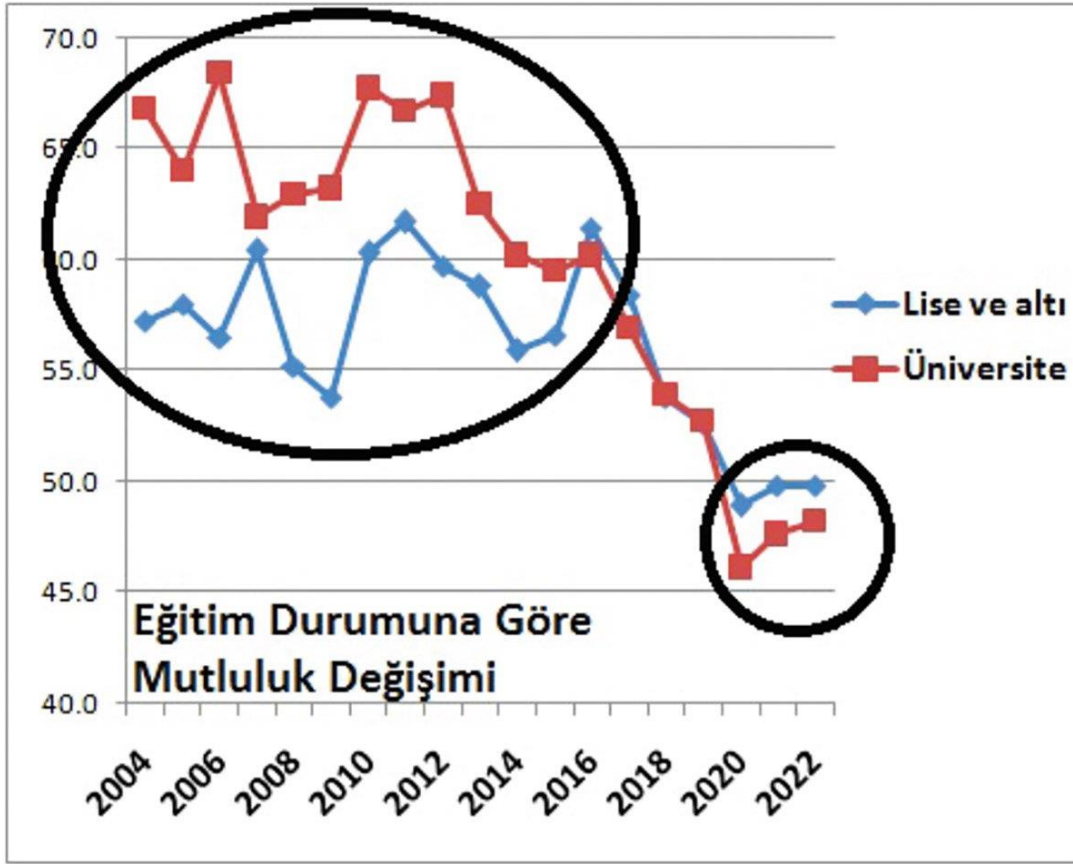
EK: 2017 yılında ülkemizde 1.299.417 bebek doğumunun 1.010.538'i lise ve altı eğitimlilerden. Oysa 2021 yılında bebek sayısı 1.079.842'ye düşerken (-219.577) lise ve altı eğitimlilerde bebek sayısı 767.603 oluyor (-242.935). Lise ve altı eğitimlilerde bebek sayısı genel düşüşten daha fazla çünkü aynı yıllarda üniversite mezunlarında bebek sayısı 288.881'den 312.239'a yükseliyor. **Lise ve altı eğitimlilerde bebek sayısı %24,0 gerilerken üniversite mezunlarında bebek sayısı aynı dönemde %8,1 artış gösteriyor.**

SONUÇ:

2004-2012 yıllarına kadar üst eğitim grubunun gördüğü ve alt eğitim grubunun göremediği şey neydi de şimdi tam tersine üst eğitim grubunun alaşağı gittiği yolda alt eğitim grubunun gördüğü büyük mücadele ne olabilir?

AK Parti'nin 2004-2012 yılları arasında en mutlu olan üst eğitim grubu ne oldu da özellikle Başkanlık Sistemi ile adeta büyük şok yaşıyor? Ve buna karşılık alt eğitim ve ileri yaş grubu nasıl bir aydınlanma görüyor?

Bu soruların cevabını bulduğumuzda sanırım daha iyi bir Türkiye için realiteye de ulamış olacağız...

28 Mart 2023, Salı

BAŞYAZIMEHMET BARLAS

Defne Hastanesi açıldığında hiç utanmayacak mısınız?

Seçimler yaklaştıkça her türlü yalana başvuracaklarını tahmin ediyorduk ama bu kadarını da beklemiyorduk. Geçen cuma günü Cumhurbaşkanı **Erdoğan**, Hatay'ın Defne ilçesinde bir hastanenin temel atma törenine katıldı. Sembolik olarak yapılan temel atma töreninin ardından 60 kişinin ve birçok iş makinesinin yer aldığı büyük bir inşaat çalışması başlatıldı. Bununla ilgili görüntüler de paylaşıldı.

Aslında bu hastane binası inşaatı, kalıcı konutlar için 11 ilde başlatılan büyük faaliyetin küçük bir parçasıydı.

YALANI HÂLÂ SÜRDÜRÜYORLAR

Ama tüm bu bilgilendirmeler, iftiracıların sosyal medyadaki algı operasyonlarını engellemeye yetmedi. Önce Cumhuriyet, sonra da Sözcü Gazetesi bu yalanı manşet yaptı. FETÖ'cü, PKK'lı, CHP'li, İP'li ne kadar isim varsa hepsi sosyal medyadan bu yalana balıklama atladı. İddiaları şu: "**Erdoğan bir temel attı gitti. Burada hastane falan yapılmayacak.**"

Gerçekten bunu haber yaptılar ve bu **yalana inanacağını düşündükleri bir kitleleri var**. Bugüne kadar sayısız hastane açılışı yapan, sağlıkta bir devrim olan şehir hastaneleri projesini bütün engellemelere rağmen hayata geçiren bir Cumhurbaşkanı'na böyle bir iftira atılabilir mi? Hadi bu yalanı bütün gücünüzle yaygınlaştırdınız. Akli başında bir insan buna inanır mı?

Günlerdir bu alanda geceli gündüzlü bir faaliyet yürütülüyor. Orada çalışanların emeğine yazık değil mi? Bugün kadar ülkeniz için taş üstüne taş koymadınız. İnsanlar var güçleriyle depremzedelerin bir yıl içerisinde kalıcı konutlarına kavuşması için çalışıyor. Faydalı olmuyorsunuz, bari yapılan işlere köstek olmayın.

48 GÜN SONRA SİLİNECEKLER

28.03.2023

Bir yıl sonra Defne'de bir devlet hastanesi binası yükseldiğinde hiç utanmayacak mısınız? Bir yıl sonra depremzedeler evlerine kavuştuğunda bu yalanlar karşınıza çıkmayacak mı zannediyorsunuz?

Neyse ki yine son sözü bu millet söyleyecek. Ben seçmenin ferasetine güveniyorum. **Seçmen, hizmet üreteni de laf üreteni de görüyor.** Beni bugüne kadar takip ettiğim bütün seçimlerde hiç yanıltmadı. Sosyal medyadaki iftiracıların ve 7'li koalisyon masasının silinip gitmesine sadece 48 gün kaldı.